2 మళ్లీ పెళ్లి

'సావిత్రి అని పేరు పెట్టగానే పతివ్రత అవుతుందోయ్!

కాఁవయ్య పెద్ద కూతురు మొగుడు పోయాట్ట. పెళ్ళయి గట్టిగా నెల కాలేదు.'

బోడి కఁవలమ్మ (బోడి అన్నది ఇంటిపేరు) ఈ మాట అన్నదని ఎవరో ఒకరు కాఁవయ్య ఇంటికి చేరేశారు. కఁవలమ్మ మీద శాపనార్థాల వర్షం కురిసింది. ఈ సంగతికూడా కఁవలమ్మకు చేరే ఉంటుంది. అయితేనేం? కఁవలమ్మ నాలుగనగల మనిషి; పది పడగల మనిషీను. ఆవిడ వాక్ స్థానమందు అదేదో ఉండరాని గ్రహం ఉన్నది మరి.

'పసుపూ పారాణీ చెరక్కముందే పుస్తెతాడు పుటిక్కన తెగిందని మేఁవేడుస్తుంటే ఈ బోడిముండ కిదేం పోగాలం!' అన్నది సావిత్రి తల్లి.

'సుక్షేత్రమైన మాగాణీ మూడెకరాలు ముదనష్టంచేసి పెళ్ళి చేశాను. చివరకు పిడికెడు బూడిద మిగిలింది' అన్నాడు సావిత్రి తండ్రి.

తనవల్ల ఏ దోషమూ ఉన్నట్టు సావిత్రికి అనిపించలేదు. ఈ పెళ్ళి తనకు వద్దని చెప్పేసింది. ఒక్కరూ విన్నారు కారు. 'నీ మొహం. నీ కసలేంతెలీదు. నువ్వూరుకో. ఈసమ్మంధం వొదులుకుంటే ఏ కుంటాడికో, గుడ్డాడికో ఇచ్చి చెయ్యాలి సొస్తుంది'....

'మొగుడైతే ఏమిటి? ఈడొచ్చిన ఆడపిల్లకి 'ఏఁవే! వాపే' అనేవా డొకడుండడం ముఖ్యం. ....ఈ మాటల కేంలెద్దురూ. నిక్షేపంలాంటి సంబంధం! కాకపోతే కాస్త —'

ఈ విధంగా ఒకటే అన్నారు. మొగుడితో పరిచయంపయాక సావిత్రికి అన్ని అభ్యంతరాలూ పోయాయి. కరుణాకరం చెడ్డవాడు కాడు. భార్యమీద అధికారంచేసే రకంకాదు. మంచినీళ్ళలాంటివాడు. ఎవరినీ ఎదిరించేవాడుకాడు. అతనికి దేన్నిగురించీ ఒక బలమైన అభిప్రాయంలేనట్టు కనబడేవాడు. సావిత్రి అతన్నిచూసి ఇష్టపడటం నేర్చుకుంటూఉన్న సమయంలో అతను కాస్తా పోయాడు.

తనలో పాతివ్రత్యం ఏంతక్కువయిందో సావిత్రికి కొంచెం కూడా అర్థంకాలేదు. తాను భర్తని దేవుడల్లే చూసి పూజచేస్తే పోయే వాడు కాడా? సినిమాల్లోలాగా ఆమె భర్తపాదాలు ఎప్పుడూ కళ్ళ కద్దుకోలేదు. అదొక వేళ తనవల్ల తప్పయిందేమో?

ఇంతకూ సావిత్రికి పాతివ్రత్యం గురించి ఆటే తెలీదు. మొగుడు చావకుండా ఉండేటట్టుగా చేయలేక పోయినందుకు పశ్చాత్తాప పడదలిచినా ఆమెకు సాధ్యం కాలేదు. భర్తపోయినప్పుడు అందరూ ఏడిచినట్టే తనూ ఏడిచింది. అయితే ఏడవటం పాతివ్రత్య మనుకోవ డానికిలేదు. ఏ ఏడిచే దాని మొగుడూ రాలేదు. సావిత్రి ఏడిచింది సగం భయంతో; సగం తన కేదో అన్యాయం జరిగిపోయిందన్న విచారంతో.

బొట్టూ, మంగళసూత్రాలూ పోయినందుకుకూడా సావిత్రి విచారించలేదు. అద్దంలో చూసుకుంటే మొహం ఏదో వెలితిగా ఉండేది. పూలుకూడా పెట్టుకోవద్దన్నారు. అదే కాస్త బాధపెట్టింది. సావిత్రికి పూలంటే ఇష్టం.

సావిత్రి వితంతువైన రెండు వారాలకు ఆమె రెండో మేన మామ వచ్చాడు. ఆయన మిగిలిన వాళ్ళలాగా ఏడుపుగొట్టు మాటలు మాట్లాడక, 'చిన్నపిల్ల! మళ్ళీ పెళ్ళి చేసేస్తేసరి. మొగుడితో ఎంత కాలం కాపురం చేసిందీ? మూడువారాలా? ఇంతేకదా? లక్షణమైన పిల్ల. కళ్ళకద్దుకు చేసుకుంటారు' అన్నాడు.

సావిత్రి మనస్సుకు అంత బలం ఇచ్చేటట్టు మాట్లాడిన వారు మరొకరులేరు. రెండో పెళ్ళికోసం సావిత్రి తహ తహ లాడుతున్న దని కాదు; మిగతావాళ్లు గతం గురించి ఆలోచిస్తుంటే తన చిన్న

మామయ్య భవిష్యత్తు గురించి ఆలోచించాడు. భవిష్యత్తంటే ఆశకు మారురూపం.

నిజానికి సావిత్రి మనస్సులో గతం శీఘ్రంగా చెరిగి పోతున్నది. తన పెళ్ళినాటి దృశ్యాలూ, తనభర్త చచ్చిపోయిననాటి దృశ్యాలూ ఇంకో జన్మకు సంబంధించినట్టుగా అనిపిస్తున్నది.

'నాకు చదవాలని ఉన్నదమ్మా' అని తల్లితో అన్నది కూడాను.

'ఇహ చదు వొక్కటే తక్కువ నీ జన్మకి' అన్నది తల్లి. తన కూతురు గతాన్ని అంత తేలికగా మరిచిపో ం ఆవిడకు చాలా తప్పుగా తోచినట్టుంది.

తల్లి ఆ మాట అన్నాక సావిత్రి ఎవరితోనూ భవిష్యత్తు గురించి తన ఆలోచనలు చెప్పలేదు. ఆ ఆలోచనలో మళ్ళీ పెళ్ళి లేదు. కనీసం ఉన్నట్టు సావిత్రికి తెలీదు. చదివి, డిగ్రీ తెచ్చుకుని, ట్రెయినింగుఅయి, పంతులమ్మకావటం గురించి కలలుకంటూ ఆమె చాలా కాలం గడిపింది. ఆమె కన్న పగటికలల్లో ఈ పంతులమ్మ కలే ఆనందదాయకమైనది.

సావిత్రి చెల్లెలు లీలకు సంబంధాలు చూస్తున్నారు. ఎవరో పెళ్ళి చూపులకు వచ్చారు. సావిత్రినిచూసి ఆశగా, 'ఈ పిల్లేనాండీ?' అన్నారు. లీలను చూశాక వాళ్ళ మొహాలు ముడుచుకున్నాయి. పెళ్ళి ఉత్తరం రాస్తామని చెప్పి వెళ్ళిపోయారు. ఉత్తరం రాయనే లేదు.

లీల సావిత్రంత బాగుండదు.

'నీ వెధవ మొహం కనిపించకపోతే వాళ్ళు లీలను చేసుకునే వాళ్ళే' అన్నది తల్లి.

మాటలు పడటానికి మనిషి ఏతప్పూ చెయ్యనవసరం లేదన్న సత్యాన్ని సావిత్రి అదివరకు కథల్లో చదివిందిగాని స్వయాన తెలుసుకోవటం బాధ అనిపించింది.

ఎవరూ చెడ్డవాళ్ళు కారు. జీవితం కష్టాలతో కూడుకున్నది. దాన్ని శాపించటం చాతగాని అశ క్తతకొద్దీ ఉక్రోషం వచ్చి అందు బాటులో ఉన్నవాళ్ళని కరుస్తాం.

సావిత్రంటే తల్లికి ప్రేమే.

లీలకు సంబంధం కుదిరింది. వేసవిలో పెళ్ళికూడా అయింది.

స్కూళ్ళూ, కాలేజీలూ తెరుస్తున్నారు. 'నాన్నా, నేను పియూసీలో చేరుతాను, చేర్పిస్తావా?' అని అడిగింది సావిత్రి.

'పిల్లలందరికీ చెందవలసిన ఆస్తి నీకింద ఇంకా ఏమని ఖర్చుచేసేది, తల్లీ?' అన్నాడు తండ్రి.

తాను నాలుగేళ్ళు చదివి ఏ చిన్న ఉద్యోగం చేసినా ఓ వంద రూపాయలు తేవచ్చు. తండ్రి తన కా అవకాశం ఇవ్వక, తనను యావజ్జీవం భరించాలని చూస్తున్నాడు. ఏం వ్రంత సబబుగా లేదు.

తండ్రితో చిన్న వాదన చెయ్యటంకూడా సావిత్రికి అలవాటు లేదు. అందుచేత తండ్రి వినేటట్టుగా తన అభిప్రాయం తల్లితో చెప్పింది.

'నువ్వు నన్నేమీ పోషించనక్కర్లేదు. నేను నిన్ను ఏదో విధంగా పోషించలేకపోను!' అని అరిచి, 'చదువులూ, ఉద్యో గాలూట!' అని గొణుక్కున్నాడు.

తనను ఎవరో దిగ్బంధం చేసి, చెయ్యీ కాలూ ఆడకుండా చేస్తున్నట్టనిపించింది. ఎంత హీనస్థితిలోకూడా ఒక పని చెయ్య కుండా ఉండటానికి గాని, రెండు పనులమధ్య ఏదో ఒకటి చెయ్య టానికి గాని స్వేచ్ఛ ఉండాలి. ఆఖరుకు బిచ్చగాడికి కూడా ఒక ఇంటిముందు అడుక్కోకుండా ఉండే స్వేచ్ఛ వున్నది. తన కదికూడా లేదు. గుంజకు కట్టేసిన పశువుకున్నంత స్వేచ్ఛ తనకూ ఉన్నది. ఇంకా బతకపోయే ఇరవై ఏళ్ళో, నలభై ఏళ్ళో, అరవయ్యేళ్ళో తను ఈ ఇంటే ఇన్ని మెతుకులు తింటూ పడిఉండాలి!

సావిత్రి ఈ ఆలోచనకు దడుసుకున్నది.

ఈ భయం నుంచే ఆమెకు మళ్లీ పెళ్ళి ఆలోచన వచ్చింది. ఆమె ఇంకో మొగుడితో కాపరం చెయ్యటం గురించి కలలు కన నారంభించింది.

అయితే ఆమె ఈ ఆలోచనను ఎవరికీ చెప్పలేదు. అది ఇంకెవరికీ కలగనూలేదు. అయినా సావిత్రి దిగులు పడలేదు. ఈ మళ్ళీ పెళ్ళి గురించి ఆమెకు తొందర ఏమీ లేదు. ఎప్పటికైనా అది జరిగి తీరుతుంది. సహాయం చెయ్యటానికి చిన్నమామయ్య ఉండనే ఉన్నాడు.

కాని, సావిత్రి తొందరపడకపోయినా విధి తొందరపడింది. ఒకరోజున పక్కఇంటి భాస్కరాన్ని - ఇరవై ఏళ్ళు దాటినవాణ్ణి - తండ్రి పట్టుకుని మక్కెలు విరగదన్నాడు.

భాస్కరం తండ్రిచేత తన్నులు తిన్నది విని తనమూలంగావే నని విని సావిత్రి నిర్ఘాంతపోయింది. భాస్కరం సావిత్రికోసం చాలాకాలంగా ఆకలిగొని ఉన్నాడు. భాస్కరంవాళ్లు పక్కఇంటికి అద్దెకొచ్చి అయిదారు మాసాలైనా, భాస్కరాన్ని సావిత్రి ఒక్కసారి కూడా సరిగా చూడలేదు. కాని, పాపం, భాస్కరం సావిత్రిని రోజూ చూసి తనలో పుట్టిన అగ్నికి ఆశలు ఇంధనాలుగా వేస్తూ వస్తున్నాడు. భాస్కరం వాళ్ళ దక్షిణపుగది కిటికీదగ్గర నిలబడితే, మధ్య ఉండే ప్రహరీ గోడ మీదుగా, దొడ్లో బట్టలు ఆరేసేటప్పుడూ, ఇతర పనులు చేసేటప్పుడూ సావిత్రి కనిపిస్తుంది.

ఒకనాటి వర్షపువేళ, సావిత్రి దొడ్లోఉన్న సమయంలో భాస్కరం ఒక కాగితపుఉండ గోటితో మీటాడు. కాని ఆ కాగితపు ఉండ 'నెట్' అయింది.—అంటే గోడకుతగిలి, బౌన్సుకొట్టి, కొంచెం పక్కగా, గోడదగ్గిర కాలుతుడుచుకుంటున్న భాస్కరం తండ్రి కుడిచెవికి రఫీమని తగిలి, భూదేవిని చేరుకున్నది. భాస్కరం తండ్రి కాగితంమడత శ్రద్ధగావిప్పి, భాస్కరం సావిత్రికి రాసిన 'ప్రేమలేఖ' కాస్తా చదివాడు. దాంతో కొంప లంటుకున్నాయి.

భాస్కరం తిన్న దెబ్బలన్నీ తిన్నమీదట అతని తల్లి అతన్ని వెనకేసుకొచ్చి, 'మొగుడు చచ్చిన ముండ పొరుగున ఉండి ఏం

అట లాడుతున్నదో! భాస్కరం ఎన్నడూ అటువంటి బుద్ధి ఎరగడు. స్వతంత్రం ఉందిగనక వాణ్ణి పట్టుకు చావగొట్టారు. వాళ్లు వాళ్ళపిల్లను పల్లెత్తుమాట అంటారేఁవో చూడండీ. అన్ని నీతులూ, నియమమూ మనకే వచ్చిపడ్డాయి' అన్నది భర్తతో.

ఆవిడ అంతటితో పోనివ్వక సావిత్రిపైన తాచుపాఁవు పగ పట్టి, ఆ పిల్ల వీధివీధంతా ఒక కొలిక్కి తెస్తుందని బాజా వాయించ సాగింది.

కాఁవయ్యా బాంధసుడే కాదు. 'నువ్వా భాస్కరంగాడికేవీ అదేవనిగా చూస్తున్నావుటే?' అని కూతురి నడిగాడు.

'భాస్కరం ఎవరు?' అన్నది సావిత్రి ఆశ్చర్యంతోనూ, కోపంతోనూ.

కాఁవయ్యా జవాబు చెప్పలేదు. తన కూతురు నిర్దోషి.

భాస్కరం అనేవాడు పక్కింట్లో అద్దెకుండే వాళ్ళబ్బాయనీ, బిమ్మే అఘోరిస్తున్నాడనీ, వాడు సావిత్రికి ఉత్తరం రాస్తే అది కాస్తా వాడితండ్రికి చిక్కిందనీ, సావిత్రికి తల్లిద్వారా రహస్యంగా తెలిపింది.

తనమూలంగా తన్నులు తిన్నందుకు భాస్కరాన్ని చూస్తే సావిత్రికి జాలివెయ్యలేదు. కాని తనకు వాడేమని ఉత్తరం రాశాడో తెలుసుకోవాలన్న ఆసక్తి ఉపద్రవంగా కలిగింది. కాని ఆ కోరిక ఫలించే ఆశలేదు.

కాఁవయ్యా ఒకనాడు తన భార్య చేతిలో ఏదో కథల పత్రిక చూసేడు. ఆయన తనచేతిమీదుగా డబ్బుపోసి పత్రికలు కొనడు. తనభార్య ఎవరిదగ్గిరన్నా అరువుతెచ్చి చదివితే అభ్యంతరం చెప్పడు. ఆయన తనభార్యదగ్గిర తీసుకుని ఆ పత్రికలో ఒకటి రెండు కథలు చదివి, 'హోరి వీళ్ళ తల్లికడుపు కాలా! పత్రికల్లో ఇటువంటి కథలు రాస్తున్నారా?' అన్నాడు.

ఆయన గొప్ప సాహిత్యమనుకున్న కాశీమజిలీ కథల్లోనూ, ప్రబంధాలలోనూ ఇంతకన్న పచ్చి బూతుశృంగారం ఉన్నప్పటికీ, అవన్నీ వాడుకభాషలో లేకపోవటంచేతో ఏఁవో అంతగా పట్టియ్యే

లేదు. కాని వీళ్ళ బతికున్నవాళ్ళ భాషలో అమ్మాయిలూ అబ్బాయిల మధ్య ప్రేమగురించి ఇంత బాహాటంగా రాసేస్తూండటం కాంవయ్యకు పచ్చికలిగా కనబడింది.

'ఇదుగో, చూడూ!' అన్నాడాయన భార్యతో. 'ఈసారికి ఎవడో మనమ్మాయికి ప్రేమలేఖ రాశాడు. రేపు మనమ్మాయే ఇవతల పక్కింటివాడికి ప్రేమలేఖ రాస్తుంది. ఏంచేసేట్టు? ఈ దిక్కుమాలిన కథలు చదివేవాళ్ళ ప్రేమలేఖలు రాయటం అబ్బరంవా?'

'చాల్లే. ఊరుకోండి. కథల్లో ఉన్నట్లు ఎవరూ చెయ్యరు. కథలువేరూ, బతుకులువేరూనూ!' అని కాంవయ్యభార్య వివరించింది.

'ఏడిసినట్టే ఉంది! ఓ చెంప ఆ భాస్కరంగాడు ప్రేమలేఖ రాసి మక్కెలు విరగదన్నించుకుంటే, ఎవరూ అటువంటి పనులు చెయ్యరంటావేం?' అన్నాడు కాంవయ్య.

'వాడి మాటేంటో, మనమ్మాయటువంటి వెధవపన్లు చెయ్యదు.'

'ఆ భాస్కరంగురించి వాళ్ళమ్మా ఆ మాటే అన్నది.'

కాంవయ్య భార్యకు చిరాకెత్తుకొచ్చింది.

'అయితే ఏం చేద్దామంటారు? అది ఎప్పుడో ఏదో చెయ్యబోతుందని ఇప్పుడే తంతానంటారేంవిటి?'

'తన్నటం దేనికీ? పెళ్ళి చేసేద్దాం. మీ చిన్నతమ్ముడు మళ్ళీ ఆ మాటే రాశాడు.'

'పెళ్ళా!' అంటూ కాంవయ్య భార్య నోరు వెళ్ళబెట్టింది.

'అవును. ఏం? నేను పుట్టక మునుపునుంచీ వితంతువుల పెళ్ళిళ్ళు జరుగుతూనే ఉన్నాయి.'

'చిన్నతనంలో మొగుడుపోతేనే పెళ్ళిచేసుకునేవాళ్ళు కారు గదా, కొన్నాళ్ళు కాపరంచేసిన దాన్నెవరు చేసుకుంటారండీ?'

'చేసుకునేవాడి కభ్యంతరం లేకపోతే, నీకూ నాకూ దేనికీ?' అని కాంవయ్య విసుక్కున్నాడు.

* * *

ఆ ముసలాయన పెళ్ళిచూపులకు వచ్చేదాకా తన పెళ్ళిప్రయత్నాలు జరుగుతున్నట్టు సావిత్రి ఎరగదు. ఆయన పత్రికలో 'వధువు కావా'లని ప్రకటన వేశాట్ట. అందులో తనవయస్సు నలభై దాటాయనీ, తాను విధురుణ్ణనీ, తనకు పిల్లలున్నారనీ, ఏటా పదివేలు ఆదాయం వచ్చే ఆస్తిఉన్నదనీ ప్రకటనలో తెలియజేశాట్ట. కాఁవయ్య ఆ ప్రకటనకు జవాబిచ్చినమీదట ఆయనే చేతికర్రతో, జరీఉత్తరీయంతో, కొద్దిగా మాసిన గడ్డంతో బయలుదేరి చక్కా వచ్చాడు.

సావిత్రిని ఆయనకు చూపించారు. సావిత్రి ఆయనను చూసింది. ఆయనకు నలభై దాటినమాట అబద్ధంకాదు. కాకపోతే నలభై దాటి చాలా ఏళ్ళయినట్టు కనబడింది. ఆయన ఉత్తవిధురుడు కాడు. ద్వివిధురుడు. మూడో మంగళసూత్రం అరిటిచెట్టుకు కట్టి, దాన్ని వధచేసి, నాలుగో మంగళసూత్రం సావిత్రికి కట్టే ఆలోచనలో ఉన్నాడు. ఇక పిల్లలమాటా? మొత్తం ఆరుగురు పిల్లలున్నప్పటికీ అందర్నీ సావిత్రి పోషించనవసరంలేదు. ఇద్దరాడపిల్లలు కాపరాలకు వెళ్ళిపోయారు. పెద్దకొడుకు భార్య కాపరానికి వచ్చింది. గనక, సంసారభారమంతా సావిత్రిపైన పడుతుందనే భయంలేదు.

పెళ్ళికొడుక్కి పెళ్ళికూతురు నచ్చింది. పెళ్ళికొడుకు పెళ్ళికూతురి తల్లిదండ్రులకు నచ్చాడనే చెప్పవచ్చు.

'రెండో పెళ్ళిదాని కింతకన్న మంచి సంబంధం వస్తుందిటండీ? ఆస్తికూడా ఉందిట. కాస్త వయసు మళ్ళినవాళ్ళే పెళ్లాలని బాగా చూసుకుంటారటగా?' అన్నది సావిత్రి తల్లి.

"నే నాలోచిస్తున్నది అదికాదు. ఇంకో సంబంధం రావటానికెన్నేళ్లు పడుతుందోనని. ఎంత త్వరగా పెళ్ళి అయిపోతోందోనని. ఎంత త్వరగా పెళ్ళి అయిపోతే అంత మంచిది" అన్నాడు కాఁవయ్య.

ఎవరికి మంచిదో ఆయన అనలేదుగాని, ఆయన తనవిషయం ఆలోచించడంలేదని సావిత్రి అనుకున్నది.

సావిత్రికి పెళ్ళికొడుకు కొంచెం కూడా నచ్చలేదు.

'నా కీ పెళ్ళిచేసేకన్న తల గొరిగించి. ముసుగువేసి మూల కూర్చోబెట్టండి' అన్న దామె తల్లిదండ్రులతో.

ఇది జరిగాక వేసవి సెలవులకు సావిత్రి చిన్న మేనమామ వచ్చాడు. కాఁవయ్య తన బావమరిదితో కూతురిపైన ఫిర్యాదు చేశాడు.

చిన్నమాఁవయ్య అంతా విని, 'ఛ. ఛ! అదేం సంబంధం, బావా? నీ కూతురు కుంటిదనుకుంటున్నావా? గుడ్డిదనుకుంటున్నావా? విశేషంలాంటి పిల్లను అనాథకన్న అన్యాయంగా చూస్తున్నావేఁవిటి?' అన్నాడు.

చిన్నమాఁవయ్య ఎప్పు డే మాట అన్నా సావిత్రి కేదో బలం వచ్చినట్టుంటుంది.

'నాయనా, నీ మేనగోడలికి నవయువకుణ్ణీ, నవమన్మథుణ్ణీ, నవకుబేరుణ్ణీ తీసుకురావటం నా చేతకాదు. నీకు చాతనైతే తీసుకురా! నే వొద్దన్ను!' అన్నాడు కాఁవయ్య.

'దాన్ని నాతో పంపించు. నవమన్మథుడైనా కాకపోయినా, కొత్త నాగరికతా సంస్కారాలుగలవాణ్ణి చూసి ముడిపెట్టేస్తాను' అన్నాడు చిన్నమాఁవయ్య.

* * *

ఆ విధంగా సావిత్రి పట్నం చేరింది. ఆమె కిప్పుడు కొత్త జన్మ ఎత్తినట్టున్నది. ఇందులోని మంచికి అలవాటు పడేదాకా లోపాలు తెలియవు గనక, సావిత్రి తానిప్పుడు నిజంగా జీవిస్తున్నాననీ, నిజంగా గాలి పీలుస్తున్నాననీ అనుకున్నది. అదివరకెన్నడూ భవిష్యత్తుగురించి లేని ఆశలు ఆమెలో పుట్టుకొచ్చాయి.

ఈ ఆశలు ఒకనాడు తలవని తలంపుగా అకస్మాత్తుగా వికసించాయి. ఆ రోజు సాయంకాలం అయిదుగంటలవేళ సావిత్రి గేటుదగ్గిర నిలబడి మల్లెపూలు అమ్మే వాళ్ళకోసం చూస్తున్నది. (ఆమె పూలూ, బొట్టూకూడా పెట్టుకోవటానికి చిన్నమాఁవయ్య అనుమతి ఇచ్చాడు.) ఇంతలో వీధిదాటి ఒక యువకుడు ఆమె

కేసి వచ్చి, మాటా పలుకూ లేకుండా ఆమె మొహంకేసి చూడ సాగాడు.

అనేకసార్లు చూసిన మొహమే - కాని ఎవరో, చచ్చినా జ్ఞాపకం రావటం లేదు.

'ఎవరు? ఎవరు కావాలి!' అని సావిత్రి తడబడుతూ అడిగింది.

'నువు కావాలి....నీ మొహాన బొట్టు! ఎంత మారిపోయింది మొహం!'

సిగ్గుతో సావిత్రి మొహం ఎర్రబడింది. శరీరమంతా కంపించింది.

'నేను భాస్కరాన్ని. గుర్తుపట్టలేదా?' అన్నాడతను. అతని గొంతూ వణుకుతూనే ఉన్నది.

'నువ్వా? నువ్వా భాస్కరమంటే?' అన్నది సావిత్రి. ఆశ్చ ర్యంలో బిడియపడటంకూడా మరిచిపోయి.

ఒక్క నిమిషమే కాలం స్తంభించింది. కాని స్తంభించిన నిమిషం యుగంతో సమానం.

'నేను లోపలికి రావచ్చా! మీ మావయ్యతో మాట్లాడాలి.'

సావిత్రి గేటు తెరిచి, భాస్కరం లోపలికి రావటానికి దారి యిచ్చింది.

ఇద్దరూ వరండాలోకి వచ్చారు.

'కూర్చో' అంటూ సావిత్రి కుర్చీ చూపించి, 'అన్నట్టు మా మావయ్య ఇంకా ఆఫీసునుంచి తిరిగిరాలేదు.'

'నీవుకూడా కూర్చో. మీ మావయ్యతో మాట్లాడేముందు నీతో మాట్లాడాలి' అన్నాడు భాస్కరం.

సావిత్రి అతని ప్రక్క కుర్చీలోనే కూర్చున్నది.

'ఒకప్పుడు నీకో ఉత్తరం రాశాను. అది నీ కందలేదు - మా నాన్న కందిం' దన్నాడు భాస్కరం.

'విన్నాను. అందులో ఏం రాశావు?' సావిత్రికి బిడియంతో బాటు నవ్వొచ్చింది.

'ఏమో, నా కిప్పుడు జ్ఞాపకం లేదు. మా నాన్న నన్ను తన్నాడు. న్యాయంగా నేనే అయన్ని తన్నాలి. ఒకరి ఉత్తరం మరొకరు చదవటం చాలా వెధవ పని. నేను నిన్ను లవ్ చేశాను. ఆ సంగతి నీకు తెలియజెయ్యటం తప్పా? ఆ ఉత్తరంలో నిన్నే తప్పుడు పనీ చెయ్యమని నేను అడగలేదు. నన్ను పెళ్ళిచేసుకుంటావా, సావిత్రీ? నువు లేకపోతే నాకు జీవితమే లేదనిపిస్తున్నది. అది అర్థంలేని ఐడియా అని నాకు తెలుసు. కాని నా మనస్సును ఒప్పించ లేకుండా ఉన్నాను. మనం పెళ్ళాడితే ఆ స్టుపిడ్ ఐడియా పోతుంది. లేదా నిజమవుతుంది!'

భాస్కరం ఆగాడు. సావిత్రి తలవంచుకుని ఏమీ అనలేదు. ఆమె కతని ధోరణి అర్థంకూడా కాలేదు—తనను పెళ్ళాడమని అడుగుతున్నాడని తప్పిస్తే. అతనే మళ్ళీ మాట్లాడసాగాడు.

'నీ కా లెటర్ రాశానని మా నాన్న నన్ను ఎంత గాడిదకింద జమకట్టాడు! నేను తెలివితక్కువవాణ్ణి కాను, సావిత్రీ. కనీసం మా నాన్నకన్న చాలా తెలివిగలవాణ్ణి. ఆయన నా పెళ్ళిచేస్తే నా గతి ఏమిటో ఆలోచించు. నీకు ఉత్తరం రాస్తేనే ఊరుకోనివాడు, నిన్ను పెళ్ళాడతానంటే ఒప్పుకుంటాడా? నువు నన్ను చేసుకోనంటే తప్ప నా కింకొకతెను పెళ్ళాడాలన్న ఆలోచనకూడా రాదు. ఏం చెయ్యాలి?'

ఇద్దరూ చాలాసేపు మాట్లాడలేదు.

'మా మావయ్య వస్తాడు. ఆయన సలహా అడిగి చెబుతాను' అన్నది సావిత్రి.

భాస్కరం నవ్వాడు.

'ఆయన చేసుకోమంటే చేసుకుంటావు. వద్దంటే మానేస్తావు. అంతేనా?'

అత నా మాట అనేదాకా భాస్కరాన్ని ఒక అర్భకుడుగానే-తండ్రిచేత అసహాయంగా తన్నులు తిన్నవాడికిందనే - చూసింది. కాని ఇప్పు డామెకు అతనిలో ఏదో బలం ఉన్నట్టు పొడగట్టింది.

'అదేమీ లేదు. మా మావయ్యతో నా కిష్టమనే చెబుతాను' అన్నది సావిత్రి.

భాస్కరం ఆమెచెయ్యి తీసుకుని గట్టిగా నొక్కాడు.